

Асоціація юридичних клінік України
Київська міська організація
Союзу юристів України

**НЕВІДКЛАДНА
ПРАВНИЧА ДОПОМОГА
Юридичний poradник**

Київ
Юрінком Інтер
2019

УДК 34.03/.09(477)(07)
Н40

Упорядники:

В. С. Ковальський (керівник робочої групи),

В. А. Єлов,

М. Б. Цип'ячук,

О. І. Клименко

Відтворення всієї книги чи якої-небудь її частини будь-якими засобами або в якій-небудь формі, у тому числі в Інтернеті, без письмового дозволу видавництва забороняється

Невідкладна правнича допомога. Юридичний poradnik: практ. посіб.
Н40 Київ: Юрінком Інтер, 2019. 300 с.

ISBN 978-966-667-746-7

У книзі в доступній, популярній формі висвітлено широке коло юридичних питань, знання яких є необхідним для реалізації прав людини та громадянина. Такими, зокрема, є шлюбно-сімейні, трудові, земельні відносини, відшкодування матеріальної і моральної шкоди, спадкування, порядок звернення до суду в цивільних справах та питання виконання судових рішень.

Книга може стати в пригоді широкому колу читачів, а також студентам юридичних вищих навчальних закладів, працівникам соціальних служб сім'ї та молоді, юридичних клінік тощо.

УДК 34.03/.09(477)(07)

Зміст

Передмова..... 22

Глава 1

Питання шлюбно-сімейних відносин

1. Сім'я, сімейні відносини, їх учасники

✎ *Що таке сім'я, і яким чином вона створюється?..... 23*

✎ *Хто є учасниками сімейних відносин?..... 23*

✎ *З досягненням якого віку виникає право особи на створення сім'ї?..... 24*

2. Здійснення та захист сімейних прав та інтересів

✎ *Чи вправі члени сім'ї передавати чи перекладати свої права та обов'язки на інших осіб? 25*

✎ *Які особливості здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків обмежено дієздатними, недієздатними та особами з психічними розладами?..... 25*

✎ *У яких випадках учасник сімейних правовідносин вправі звернутися за захистом своїх прав та інтересів до органу опіки і піклування? 27*

✎ *У яких випадках учасник сімейних правовідносин має право на безпосереднє звернення за захистом свого права або інтересу до суду?..... 27*

3. Укладення шлюбу. Шлюбний договір

✎ *Що слід розуміти під шлюбом? 29*

✎ *Які існують перепони в укладенні шлюбу? 30*

✎ *Ким і куди подається заява про реєстрацію шлюбу та яка процедура його реєстрації?..... 31*

✎ *Між ким укладається шлюбний договір, і які відносини він врегулює?..... 31*

4. Припинення шлюбу.

Визнання шлюбу недійсним або неукладеним

- ✎ *У яких випадках шлюб припиняється? 32*
- ✎ *Які органи повноважні розірвати шлюб? 33*
- ✎ *У яких випадках шлюб можна розірвати в державних органах реєстрації актів цивільного стану? 33*
- ✎ *У яких випадках та в якому порядку розірвання шлюбу проводиться в суді? 34*
- ✎ *У яких випадках суд надає сторонам строк для примирення у справах про розірвання шлюбу? 35*
- ✎ *Які питання можуть вирішуватися судом одночасно з вимогою про розірвання шлюбу? 36*
- ✎ *У яких випадках позов про розірвання шлюбу не може бути пред'явлений? 36*
- ✎ *У яких випадках шлюб може бути визнаний недійсним та з чиєї ініціативи? 37*
- ✎ *Якщо подружжя розірвало шлюб «про людське око», то чи можна визнати його розірвання фіктивним? 38*
- ✎ *У яких випадках шлюб може бути припинений? 39*
- ✎ *З якого моменту шлюб вважається припиненим у разі його розірвання? 39*
- ✎ *Як здійснюється реєстрація розірвання шлюбу в державному органі РАЦС? 40*
- ✎ *Як здійснюється розірвання шлюбу з особами, стосовно яких протягом року немає відомостей про місце їх проживання? 40*
- ✎ *Чи може бути поновлений шлюб у разі з'явлення особи, яка була оголошена померлою або визнана безвісно відсутньою? 40*
- ✎ *Чи допускається повторний шлюб після його розірвання та за яких умов? 41*
- ✎ *Що слід розуміти під режимом окремого проживання подружжя? 42*

- ✎ Чи може бути анульовано розірвання шлюбу органом, який його зареєстрував, та в яких випадках?..... 42
- ✎ У яких випадках шлюб може бути визнаний неукладеним, та правові наслідки цього?..... 43

5. Особисті немайнові права подружжя

- ✎ Як забезпечується в шлюбі право на материнство та батьківство?..... 43
- ✎ Чи може бути змінено прізвище одним із подружжя після реєстрації шлюбу, якщо ним збережено дошлюбне прізвище? 45
- ✎ Якими правами в шлюбі наділені дружина і чоловік?..... 45

6. Майнові права подружжя

- ✎ Яке майно є особистою приватною власністю дружини і чоловіка?..... 46
- ✎ Яке майно є спільною сумісною власністю подружжя? ... 47
- ✎ У яких випадках особисте майно дружини і чоловіка може бути визнано спільною сумісною власністю подружжя?..... 48
- ✎ Як здійснюються володіння, користування і розпорядження майном, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності?..... 49
- ✎ Чи може дружина, чоловік розпоряджатися самостійно своєю часткою у спільній сумісній власності?..... 50
- ✎ Як застосовується позовна давність до вимог про поділ майна?..... 50
- ✎ Чи може бути звернуто стягнення на майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за боргами одного з подружжя?..... 51
- ✎ Чи вправі жінка та чоловік, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, ставити питання про поділ майна як спільної сумісної власності? 51

7. Взаємні права і обов'язки подружжя щодо утримання

- ☒ *Чи може один із подружжя претендувати на утримання іншого з подружжя?..... 52*
- ☒ *Чи зберігається право на утримання за чоловіком чи жінкою після розірвання шлюбу? 53*
- ☒ *Як визначається розмір аліментів одному із подружжя?..... 54*
- ☒ *Чи мають право на утримання вагітні жінки та в разі виховання ними дітей?..... 56*
- ☒ *Чи мають право на утримання чоловіки в разі проживання з ними дитини?..... 57*

8. Визначення походження дитини.

Оспорювання батьківства, материнства

- ☒ *Як визначається походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою? 58*
- ☒ *Як визначається походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою?..... 59*
- ☒ *Як визначається походження дитини від батька, матері при штучному заплідненні та імплантації зародка?... 59*
- ☒ *Ким та в якому порядку може бути оспорено батьківство дитини?..... 60*

9. Особисті немайнові права

та обов'язки батьків і дітей

- ☒ *Які обов'язки виникають у батьків у зв'язку з народженням дитини?..... 62*
- ☒ *Як визначаються прізвище, ім'я та по батькові дитини?..... 63*
- ☒ *Які обов'язки покладаються на батьків щодо виховання та розвитку дитини?..... 64*
- ☒ *Які права батьків щодо виховання дитини та її захисту?..... 64*

✎	<i>Яким чином забезпечуються права дитини на належне батьківське виховання?.....</i>	<i>66</i>
✎	<i>Яким чином батьки повинні вирішувати питання спільного виховання дитини?.....</i>	<i>67</i>
✎	<i>Хто вправі вирішувати спори щодо спільного виховання батьками дітей?.....</i>	<i>69</i>
✎	<i>Хто визначає місце проживання дитини?</i>	<i>70</i>
✎	<i>У якому порядку вирішується спір між матір'ю та батьком щодо місця проживання малолітньої дитини?</i>	<i>71</i>
✎	<i>Як бути, якщо з ініціативи одного з батьків або іншої особи протиправно здійснюється зміна визначеного місця проживання малолітньої дитини?.....</i>	<i>72</i>
✎	<i>У яких випадках батьки можуть бути позбавлені батьківських прав та з чиеї ініціативи?.....</i>	<i>72</i>
✎	<i>Які правові наслідки позбавлення батьківських прав?....</i>	<i>73</i>
✎	<i>Які обов'язки мають діти щодо своїх батьків?</i>	<i>74</i>

10. Права батьків і дітей на майно

✎	<i>Чи може мати дитина майно на праві власності та спільне майно з батьками?.....</i>	<i>75</i>
✎	<i>Хто та як здійснює управління майном дитини?.....</i>	<i>75</i>
✎	<i>У яких випадках батьки малолітньої дитини при вчиненні правочинів щодо її майнових прав повинні отримати дозвіл органу опіки і піклування?.....</i>	<i>76</i>

11. Обов'язок батьків утримувати дітей

✎	<i>До якого віку батьки зобов'язані утримувати дитину?</i>	<i>77</i>
✎	<i>Якими способами здійснюється утримання дитини?.....</i>	<i>77</i>
✎	<i>Як визначається розмір аліментів на утримання дитини в разі виникнення спору?.....</i>	<i>80</i>
✎	<i>Які обставини повинні враховуватися при визначенні розміру аліментів?</i>	<i>81</i>

- ✗ *Чи зобов'язані батьки, крім виплати аліментів, брати участь у додаткових витратах на дитину?* 81
- ✗ *Чи можуть батьки бути звільнені від сплати аліментів та у яких випадках?* 82
- ✗ *У яких випадках може бути припинене право на аліменти на дитину?* 83
- ✗ *У яких випадках може бути змінено розмір аліментів?.....* 84
- ✗ *Чи допускається стягнення аліментів за минулий час та в яких випадках?.....* 84
- ✗ *Чи встановлена відповідальність за прострочення сплати присуджених аліментів?.....* 85

12. **Обов'язок повнолітніх дітей утримувати своїх батьків**

- ✗ *За яких підстав виникає обов'язок дітей утримувати своїх батьків?.....* 86
- ✗ *Як визначається розмір аліментів на батьків?* 87

Глава 2 Відшкодування матеріальної та моральної шкоди

1. **Загальні підстави відповідальності за завдану матеріальну та моральну шкоду**

- ✗ *У яких випадках настає відповідальність за заподіяння майнової та моральної шкоди?* 89
- ✗ *У яких випадках моральна шкода відшкодовується незалежно від наявності вини особи, яка її спричинила?.....* 90
- ✗ *Хто відшкодовує шкоду, завдану працівником юридичної чи фізичної особи під час виконання ним своїх трудових обов'язків?* 90

✗ <i>Хто несе відповідальність за спричинення шкоди неповнолітніми?.....</i>	<i>91</i>
✗ <i>На кого покладається обов'язок відшкодувати шкоду, спричинену малолітньою особою, в разі досягнення нею повноліття</i>	<i>92</i>
✗ <i>Які особливості відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою?</i>	<i>92</i>
✗ <i>Як відшкодовується шкода, завдана недієздатною фізичною особою?</i>	<i>93</i>
✗ <i>Чи існують особливості відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена?</i>	<i>94</i>
✗ <i>Чи настає відповідальність за шкоду, завдану фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними?</i>	<i>94</i>
✗ <i>Чи відшкодовується шкода, завдана внаслідок незаконного притягнення особи до кримінальної відповідальності та незаконного тримання під вартою?</i>	<i>95</i>
✗ <i>У яких випадках виникає право на відшкодування шкоди, завданої фізичній особі незаконними діями, рішеннями чи бездіяльністю у сфері правосуддя?</i>	<i>96</i>
✗ <i>У якому порядку відшкодовується шкода, завдана фізичній особі незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і рішеннями суду?</i>	<i>97</i>
✗ <i>Чи виникає право на відшкодування шкоди внаслідок притягнення до кримінальної відповідальності, якщо кримінальну справу закрито на підставі закону про амністію або акта про помилування?.....</i>	<i>99</i>
✗ <i>Чи має право на відшкодування шкоди особа, якщо її притягнуто до кримінальної відповідальності внаслідок самообмови?</i>	<i>99</i>
✗ <i>У яких випадках може бути відшкодована шкода, спричинена особі внаслідок постановлення судом незаконного рішення у цивільній справі?.....</i>	<i>100</i>

- ✘ **Як відшкодовується шкода, спричинена внаслідок прийняття нормативно-правового акта, що був визнаний незаконним і скасований? 100**
- ✘ **Як здійснюється відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину?..... 101**
- ✘ **Чи відшкодовується шкода, завдана малолітніми особами віком до 14 років? 102**
- ✘ **Хто є відповідальним за спричинення матеріальної шкоди неповнолітньою особою віком з 14 до 18 років?..... 103**
- ✘ **Який порядок відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми особами? 104**
- ✘ **Чи здійснюється відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності? 104**
- ✘ **Хто відшкодовує шкоду, завдану недієздатними фізичними особами та особами, дієздатність яких обмежена? 105**
- ✘ **За яких умов відшкодовується шкода, спричинена джерелом підвищеної небезпеки? 106**
- ✘ **Як бути, якщо шкода завдана внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки?..... 108**
- ✘ **Хто та в якому порядку відшкодовує шкоду, якщо вона спричинена спільно кількома особами?..... 109**
- ✘ **У яких випадках завдана шкода не відшкодовується або допускається зменшення її відшкодування? 110**
- ✘ **У яких випадках відшкодовується шкода, спричинена особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність? 111**

2. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю

- ✘ **На що може претендувати особа у разі заподіяння їй шкоди каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я? 111**

- ✎ *Як визначається заробіток (дохід), втрачений внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я, якщо особа працювала за трудовим договором?..... 112*
- ✎ *Як здійснюється відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітній або неповнолітній особі?..... 114*
- ✎ *Хто та в якому розмірі вправі вимагати відшкодування шкоди в разі смерті потерпілого?..... 115*
- ✎ *У якому порядку відшкодовується шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого?..... 116*
- ✎ *Чи може збільшуватись чи зменшуватись розмір відшкодування шкоди та в яких випадках?..... 116*
- ✎ *Як проводиться відшкодування шкоди у разі припинення юридичної особи, зобов'язаної відшкодувати шкоду?..... 117*
- ✎ *Як відшкодовуються витрати на лікування особи, яка потерпіла від злочину? 118*
- ✎ *Як повинна відшкодовуватись шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок злочину?..... 119*

3. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)

- ✎ *У яких випадках відшкодовується шкода, завдана внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)?..... 119*
- ✎ *Хто та в які строки повинен відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)? 120*

Глава 3

Відносини у сфері спадкування

1. Поняття, види спадкування, особливості спадкування окремих видів майна

- ✘ *У чому полягає суть спадкування, та якими нормативними актами ці відносини врегульовуються?.....* 123
- ✘ *У якому порядку розглядаються справи про спадкування?.....* 123
- ✘ *У якому порядку вирішується спір щодо спадкування прав на майно, яке знаходиться за кордоном або за участю іноземця?* 124
- ✘ *Хто може бути спадкодавцем, а хто – спадкоємцем? ...* 124
- ✘ *У яких випадках спадкоємець може бути усунутий від права на спадкування, та хто вправі ініціювати це питання?.....* 125
- ✘ *Як встановлюється факт ухилення особи від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця?.....* 126
- ✘ *Що входить до складу спадщини?.....* 127
- ✘ *З якого часу відкривається спадщина та як визначається місце її відкриття?.....* 128
- ✘ *Чи може бути успадковано самочинне будівництво, яке здійснене спадкодавцем?* 129
- ✘ *Як успадковуються незавершене будівництво та пай в кооперативі?.....* 129
- ✘ *Як успадковується земля?.....* 130
- ✘ *Як здійснюється спадкування квартир, будинків та інших об'єктів нерухомості?.....* 132
- ✘ *Як здійснюється спадкування частки у спільній сумісній власності?.....* 134
- ✘ *Як успадковується частка учасника підприємницького товариства?* 135

✗ Чи може бути предметом спадкування право на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві?.....	136
✗ Чи можуть бути успадковані вклад у банку та право на одержання страхових виплат?.....	137
✗ Чи входять до складу спадщини майнові права інтелектуальної власності?.....	137
✗ Чи є предметом спадкування право та обов'язок на відшкодування збитків, моральної шкоди та неустойки?.....	138
✗ Який порядок заявлення вимог про відшкодування витрат на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця?.....	139
✗ Чи вправі кредитори пред'явити вимоги спадкоємцю щодо отриманих ним сум витрат на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця, а також витрат на охорону спадкового майна?.....	139
✗ Як здійснюється спадкування майна члена фермерського господарства?.....	140
✗ Чи здійснюється спадкування заставленого майна?.....	142
✗ Як здійснюється спадкування автомобілів, наданих особами з інвалідністю?.....	143

2. Спадкування за заповітом

✗ Що таке заповіт, хто вправі його вчиняти?.....	145
✗ Які вимоги ставляться до оформлення заповіту?.....	146
✗ Якими правами наділений заповідач, котрий складає заповіт?.....	148
✗ У яких випадках заповіт посвідчується при свідках?...	149
✗ Хто вправі посвідчувати заповіт?.....	150
✗ Як спадкується частина спадщини, яка не охоплена заповітом?.....	151
✗ Чи може спадкодавець у заповіті накладати певні зобов'язання на спадкоємців?.....	151

- ✎ **Що таке нікчемний заповіт, та які його правові наслідки? 151**
- ✎ **Чи може заповідач у заповіті покласти певні обов'язки на спадкоємця з надання, наприклад, частини будинку, який заповідається, в користування іншим особам?..... 152**
- ✎ **У яких випадках заповіт може бути визнано недійсним та правові наслідки цього? 153**
- ✎ **Яким чином спадкодавець може позбавити особу з числа спадкоємців права на спадкування?..... 154**
- ✎ **Які наслідки тягне розірвання шлюбу та визнання шлюбу недійсним для раніше складеного заповіту подружжя? 154**
- ✎ **Чи можуть нотаріуси залучатися до справи про спадкування як заінтересовані особи? 155**
- ✎ **Чи вправі заповідач чи його опікун скасувати чи змінити заповіт? 155**
- ✎ **Чи може заповідач обумовлювати виникнення права на спадкування наявністю певної умови? 156**
- ✎ **Чи вправі подружжя скласти спільний заповіт щодо належного їм майна та як він виконується в разі смерті одного з подружжя?..... 156**
- ✎ **Чи вправі заповідач на випадок смерті спадкоємця до відкриття спадщини підпризначити іншого спадкоємця? 157**
- ✎ **Що таке секретний заповіт, як і ким він посвідчується та доводиться до відома заінтересованих осіб?..... 157**
- ✎ **Що таке обов'язкова частка у спадщині та хто має право на неї?..... 158**
- ✎ **Як визначається обов'язкова частка?..... 158**
- ✎ **У яких випадках суд може зменшити розмір обов'язкової частки у спадщині? 159**
- ✎ **Чи може заповідач встановлювати обмеження на обов'язкову частку? 159**
- ✎ **Як бути, якщо порушено право спадкоємця на обов'язкову частку? 159**

✘	<i>Хто вправі тлумачити заповіт у разі його неоднозначності?.....</i>	<i>160</i>
---	---	------------

3. Спадкування за законом

✘	<i>У яких випадках виникає право на спадкування за законом?</i>	<i>161</i>
✘	<i>У якій послідовності спадкоємці закликаються до спадкування?.....</i>	<i>161</i>
✘	<i>Як здійснюється спадкування, якщо на час відкриття спадщини спадкоємець помер?</i>	<i>162</i>
✘	<i>Як визначається розмір частки кожного спадкоємця у спадщині?.....</i>	<i>163</i>
✘	<i>Чи може бути змінена черговість одержання спадкоємцями за законом права на спадкування?.....</i>	<i>164</i>
✘	<i>Чи може спадкоємець за законом наступних черг одержати право на спадкування разом зі спадкоємцями черги, яка має право на спадкування?</i>	<i>164</i>
✘	<i>За яких умов можуть претендувати на отримання спадщини особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років?</i>	<i>164</i>
✘	<i>Як вираховується п'ятирічний строк проживання зі спадкодавцем однією сім'єю?</i>	<i>165</i>
✘	<i>Чи можуть закликатися до спадкування в першу чергу жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі?</i>	<i>165</i>
✘	<i>За яких умов спадкують утриманці спадкоємця, які не були членами його сім'ї, та хто до них належить?... 165</i>	

4. Здійснення права на спадкування

✘	<i>Як можна прийняти спадщину?.....</i>	<i>166</i>
✘	<i>Як приймають спадщину малолітні, неповнолітні та недієздатні особи?</i>	<i>167</i>
✘	<i>Чи можуть прийняти спадщину батьки, піклувальник неповнолітнього, якщо він сам проти цього заперечує?.....</i>	<i>168</i>

- ✂ *У які строки можна прийняти спадщину та з якого моменту вони обчислюються?..... 168*
- ✂ *Чи вправі спадкоємець відмовитися від прийняття спадщини?..... 169*
- ✂ *Які наслідки відмови від прийняття спадщини? 171*
- ✂ *Як бути спадкоємцю, якщо спадщина обтяжена боргами? 172*
- ✂ *Чи мають право кредитори спадкодавця вимагати у спадкоємців повернення боргів спадкодавця?..... 172*
- ✂ *Як бути, якщо спадкоємець пропустив строк для прийняття спадщини?..... 173*
- ✂ *У яких випадках здійснюється перерозподіл спадщини? 175*
- ✂ *Що таке відумерла спадщина, та хто вправі претендувати на неї? 175*
- ✂ *Хто повинен забезпечувати охорону спадкового майна та яким чином? 176*
- ✂ *Як здійснюється поділ між спадкоємцями спадкового майна, предметів звичайної домашньої обстановки і вжитку та іншого майна?..... 177*
- ✂ *Хто забезпечує управління спадковим майном та в яких випадках? 177*

5. Виконання заповіту

- ✂ *Хто такий виконавець заповіту, ким він призначається та хто ним може бути? 178*
- ✂ *Хто може усунути виконавця заповіту від виконання ним своїх повноважень та з яких підстав?..... 179*
- ✂ *Якими повноваженнями наділений виконавець заповіту?..... 180*
- ✂ *Хто здійснює контроль за виконанням заповіту та яким чином?..... 180*
- ✂ *Чи вправі виконавець заповіту претендувати на винагороду? 181*

6. Оформлення права на спадщину

- ✂ *Якими документами засвідчується право на спадщину?* 182
- ✂ *У яких випадках спадкоємець зобов'язаний звернутися за свідоцтвом про право на спадщину?* 182
- ✂ *Чи встановлює чинне законодавство строк, протягом якого спадкоємцю видається свідоцтво про право на спадщину?* 183
- ✂ *Чи може суд відмовити у відкритті провадження у справі з тих підстав, що позивач, заявляючи позов зі спадкового спору, не отримав свідоцтва про право на спадщину?.....* 183
- ✂ *Чи вправі кредитор вимагати від спадкоємця погашення боргів спадкодавця, який прийняв спадщину у вигляді нерухомого майна, але не виконав свого обов'язку щодо отримання свідоцтва про право на спадщину?* 184
- ✂ *У яких випадках свідоцтво про право на спадщину може бути визнано недійсним?* 184
- ✂ *З якого моменту у спадкоємця виникає право власності на спадкове нерухоме майно?* 185

7. Спадковий договір

- ✂ *Що таке спадковий договір, між ким та для чого він укладається?* 185
- ✂ *Які обов'язки мають сторони у спадковому договорі?... 186*
- ✂ *Які особливості має спадковий договір за участю подружжя?.....* 187
- ✂ *Чи може укладатися спадковий договір між подружжям?* 188
- ✂ *Як забезпечується виконання спадкового договору?* 188

Глава 4

Земельні відносини

- ✂ *Який порядок безоплатної приватизації земельної ділянки встановлено законодавством?* 189

- ✎ **Чи можливо набути земельну ділянку у власність за давністю користування?..... 191**
- ✎ **Як змінити цільове призначення земельної ділянки, що знаходиться у власності громадянина? 192**
- ✎ **Які особливості передачі у власність чи надання в користування земельних ділянок під багатоквартирними жилими будинками? 193**
- ✎ **Чи суперечить чинному земельному законодавству укладення договорів міни?..... 194**
- ✎ **Чи передбачено законодавством оформлення спадщини на частину земельної ділянки, що належала власнику на праві спільної сумісної власності? 196**
- ✎ **Чи повинні садівницькі товариства утворюватися у формі кооперативів? 197**
- ✎ **Чи може іноземна фізична особа бути членом садового товариства? 198**
- ✎ **Який порядок надання земельних ділянок у власність громадянам України?..... 198**
- ✎ **Який порядок надання земельних ділянок працівникам соціальної сфери села? 200**
- ✎ **Яким чином проводиться індексація нормативної грошової оцінки земель?..... 200**
- ✎ **Чи встановлено пільги щодо сплати податку на землю для фізичних та юридичних осіб? 203**
- ✎ **Які земельні ділянки взагалі не підлягають оподаткуванню? 205**
- ✎ **Який порядок обчислення плати за землю встановлено Податковим кодексом України? 207**
- ✎ **Які строки сплати плати за землю передбачені законодавством? 210**
- ✎ **Які особливості орендної плати за земельну ділянку? 212**
- ✎ **Який порядок розгляду та вирішення земельних спорів?..... 214**

✎ Чи можливе укладення договорів оренди землі за наявності земельного паю?	216
✎ Чи можливе відчуження (продаж) земельного паю, стосовно якого укладений договір оренди?	216
✎ Яким чином переоформити договір оренди земельної частки (паю) на договір оренди землі?	217
✎ Яка форма оплати встановлюється за договором оренди земельного паю?	218
✎ Які особливості судового захисту передбачені при спадкуванні земельного паю?	219
✎ Який порядок виділення земельного паю у натурі та як при цьому встановлюються межові знаки?	219

Глава 5

Трудові відносини

✎ Що таке трудовий договір і як оформлюється факт його укладення?	221
✎ Подання яких документів є необхідним для прийому на роботу?	222
✎ У яких випадках допускається укладення строкового трудового договору?	222
✎ У чому полягають особливості застосування контрактної форми трудового договору?	223
✎ Чи встановлено законодавством спеціальні правила оформлення трудових відносин між працівником і фізичною особою?	224
✎ Як у чинному законодавстві регламентується робота за сумісництвом?	225
✎ У яких випадках допускається встановлення випробування при прийнятті на роботу?	226
✎ Коли працівникові надається відпустка у перший рік роботи на підприємстві?	228
✎ Якою є мінімальна тривалість щорічної основної відпустки?	229

- ✎ *Як визначається конкретний час надання відпусток?* 230
- ✎ *Чи надається працівникам, які мають дітей, додаткова оплачувана відпустка?* 231
- ✎ *Коли працівникам може надаватися грошова компенсація за невикористану відпустку?.....* 232
- ✎ *Які стягнення за порушення трудової дисципліни передбачені законодавством про працю, в якому порядку вони застосовуються?* 233
- ✎ *У які строки працівникам має виплачуватися заробітна плата?.....* 234
- ✎ *Чи може роботодавець змінювати раніше встановлені умови праці працівників, зокрема, в частині її оплати?.....* 235
- ✎ *Як працівникам оплачується робота в надурочний час, у святковий і неробочий день та у нічний час?.....* 235
- ✎ *Чи спричинює встановлення неповного робочого дня або неповного робочого тижня які-небудь зміни в обсязі прав та обов'язків працівників?.....* 236
- ✎ *Які виплати має одержати працівник у разі направлення його у відрядження?.....* 237
- ✎ *Чи встановлено законодавством обмеження щодо граничних розмірів матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству?* 240
- ✎ *Кому може бути призначена допомога у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, передбачена Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»?* 241
- ✎ *У якому розмірі виплачується допомога по тимчасовій непрацездатності?* 243
- ✎ *На підставі яких документів призначається допомога по тимчасовій непрацездатності?* 246
- ✎ *Який порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника?.....* 247

✎ Коли і в якому розмірі працівникові виплачується вихідна допомога?	248
✎ Якими є правові наслідки порушення роботодавцем встановлених строків розрахунку з працівником при його звільненні або невидачі трудової книжки?.....	249
✎ Чи встановлює законодавство певні строки для звернення працівників за захистом своїх порушених прав до суду?	250
✎ Чи може працівник вимагати відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення його трудових прав?	250
✎ Якою є роль профспілкової організації підприємства при вирішенні питання про розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу?.....	251
✎ Яким є порядок звільнення працівників за скороченням штатів?	254
✎ Хто має переважне право на залишення на роботі при вивільненні працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці?	255
✎ Чи передбачає чинне законодавство які-небудь пільги для осіб, яких звільнюють з роботи за скороченням штатів?	257
✎ За яких умов громадянин, що втратив роботу, може бути зареєстрований як безробітний?.....	258
✎ Коли звільненому працівникові може бути ризначена допомога по безробіттю, яким є її розмір у разі звільнення з незалежних від працівника причин?.....	259
✎ Що вважається втратою роботи з незалежних від працівника причин?	265

ЗАКОН УКРАЇНИ Про безоплатну правову допомогу.....	267
---	------------